

Nông dược Tinh Sáng Đường: PHÁT HUY GIÁ TRỊ DƯỢC LIỆU Y HỌC CỔ TRUYỀN

■ Minh Ngọc

Với tâm nguyện khôi phục lại những cây dược liệu quý vốn xưa nay đã sinh trưởng và phát triển trên chính quê hương mình, ba anh em ruột trong một gia đình người Thái gồm Lá Văn Duy (1982), Lá Văn Cường (1984) và Lá Văn Khôi (1989) đã thành lập Hợp tác xã Nông dược Tinh Sáng Đường (xã Yên Hợp, huyện Quỳnh Hợp, tỉnh Nghệ An), quyết tâm khai thác những nguồn nguyên liệu dược liệu quý tự nhiên sẵn có, kết hợp kinh nghiệm của các ông lang, bà mẹ và ứng dụng khoa học - công nghệ, máy móc, trang thiết bị hiện đại để tạo ra các loại sản phẩm có nguồn gốc từ cây dược liệu an toàn lành tính, mang lại giá trị và hiệu quả cao hơn. Hiện hợp tác xã có 3 sản phẩm đạt OCOP 3 sao và trên 30 sản phẩm thảo dược sản xuất bằng nguồn dược liệu sạch được trồng tại Yên Hợp.

Nhà máy Nông dược Tinh Sáng Đường và vườn dược liệu tại Yên Hợp

Đam mê và quyết tâm khai thác dược liệu

Vùng Lèn Xát ở xóm Hợp Thành, xã Yên Hợp, huyện Quỳnh Hợp, tỉnh Nghệ An vốn là một vùng núi rừng nguyên sơ, có nhiều sản vật và cây dược liệu quý. Theo năm tháng, Lèn Xát không còn nguyên sơ như trước, một phần vì các thương lái của Trung Quốc đã xuất hiện tận thu dẫn đến nguy cơ tận diệt các loại dược liệu quý, một phần vì một số người dân chạy theo lợi nhuận đã chuyển đổi sang canh tác các loại cây công nghiệp dài ngày như keo lấy gỗ... Xuất thân từ gia đình nông thôn ở vùng núi Lèn Xát, ngay từ nhỏ ba anh em Lá Văn Duy, Lá Văn Cường, Lá Văn Khôi đã có niềm đam mê rất lớn với các cây dược liệu. Với niềm thích thú và đam mê đó, anh Lá Văn Khôi đã cố gắng học tập và thi đậu vào Học viện Y học Cổ truyền Việt Nam. Sau khi tốt nghiệp, anh đã từ chối làm việc ở các bệnh viện thành phố lớn để về Bệnh viện Đa khoa khu vực Tây Bắc Nghệ An gần quê nhà để làm việc và phục vụ. Bằng năng lực và phấn đấu của bản thân, anh Lá Văn Khôi đã được bổ nhiệm làm Trưởng khoa Y học Cổ truyền của Bệnh viện Đa khoa khu vực Tây Bắc Nghệ An khi chưa đầy 30 tuổi và nhiều năm liên tiếp được giấy khen của Sở Y tế, bằng khen của Chủ tịch tỉnh, Bộ Y tế, Ủy ban Dân tộc và được “Tuyên dương Tài năng trẻ Việt Nam năm 2020”.

Chứng kiến bà con quê nhà gặp nhiều khó khăn, đất đai sẵn có nhưng đang loay hoay với việc chuyển đổi cơ cấu cây trồng, anh em Duy, Khôi mong muốn khai thác giá trị dược liệu giúp ích cho bà con quê hương. Cuối năm 2021, bác sĩ Khôi mời anh em ngồi lại cùng nói chuyện về những tâm tư, nguyện vọng của anh. Được truyền cảm hứng từ nhiệt huyết của cậu em út, anh em Duy - Cường - Khôi đã quyết tâm phát triển việc chuyển đổi cơ cấu đất trồng, từ các loại cây công nghiệp lâu năm chuyển sang trồng cây

dược liệu ngắn ngày và kết hợp nuôi ong lấy mật trong vùng trồng cây dược liệu để đáp ứng nhu cầu cung cấp nguyên liệu trong sản xuất nông dược. Sau khi được sự đồng thuận của các cấp, ngành, sự hưởng ứng cao của bà con nhân dân và các thành viên, Hợp tác xã Nông dược Tĩnh Sáng Đường được thành lập ngày 19/4/2022 bởi những tâm huyết và công sức của ba anh em. Sự ra đời của hợp tác xã vừa khôi phục được nguồn dược liệu đang ngày càng khan hiếm trong tự nhiên, vừa tiết kiệm thời gian, giúp đỡ được nhiều người bệnh hơn, đồng thời tạo thêm thu nhập cũng như tuyên truyền đến người dân biết những tác dụng tuyệt vời từ tự nhiên mang lại, đồng thời phù hợp với đề án “Phát triển một số cây dược liệu giai đoạn 2020-2025”, huyện Quỳnh Hợp, tập trung hỗ trợ khôi phục một số vùng dược liệu và xác định dược liệu là một trong những sản phẩm được đầu tư phát triển thành sản phẩm nông nghiệp hàng hóa đặc sản của địa phương.

Nông dược Tĩnh Sáng Đường

Nấm bắt tiềm năng, lợi thế đất đai cũng như khí hậu của đất Phủ Quỳnh Nghệ An, Tĩnh Sáng Đường đã xây dựng thành công mô hình trồng cây dược liệu với diện tích đất 10ha và dự kiến vào năm 2025 sẽ khoảng 40ha. Kể về đường đi của cây dược liệu nơi đây, anh Lá Văn Duy - Giám đốc Hợp tác xã Nông dược Tĩnh Sáng Đường cho biết: “Việc hợp tác xã trồng dược liệu thuần tự nhiên là để có nguyên liệu tốt. Do đó, hợp tác xã tuân thủ nghiêm ngặt quy trình canh tác, không sử dụng hóa chất kích thích sinh trưởng, thuốc bảo vệ thực vật cũng như chất bảo quản”. Hợp tác xã không ngừng nỗ lực đầu tư vào nghiên cứu trồng dược liệu, chuyển giao quy trình trồng đúng chuẩn,

cung cấp giống đúng chuẩn và thu mua toàn bộ được liệu do bà con trồng ra. Hợp tác xã đã tổ chức nhiều lớp tập huấn chuyển giao kỹ thuật ươm giống, trồng thâm canh và khoanh nuôi được liệu trong vườn nhà, dưới hành lang lưới điện, tán rừng, thu hút trên 30 hộ dân đồng bào Thái ở xã Yên Hợp tham gia. Dự án trồng cây dược liệu theo tiêu chuẩn GACP-WHO của Tỉnh Sáng Đường triển khai là hướng sinh kế mới, tạo công ăn việc làm, tăng thu nhập cho bà con người Thái nơi đây. Theo anh Lá Văn Duy, làm sao để chuyển đổi cơ cấu cây trồng theo hướng bền vững với cây dược liệu, nhằm tạo việc làm và nâng cao đời sống của người dân địa phương, đặc biệt là đồng bào dân tộc thiểu số là một trong những mục tiêu của Tỉnh Sáng Đường khi thực hiện dự án trồng dược liệu theo tiêu chuẩn GACP-WHO.

Trải qua giai đoạn khởi đầu gian khó, đến nay những mảnh đất bạc màu, để hoang ở Yên Hợp đang dần được phủ xanh, những gia đình khó khăn nay đã có thu nhập ổn định từ việc trồng và bán cây dược liệu cho hợp tác xã. Nhiều đồng bào Thái vui mừng cho biết hiện nay đã biết quy trình trồng, đưa dược liệu rừng về vườn nhà chăm sóc theo hướng hữu cơ, tính trung bình thu nhập của các hộ tham gia trồng nguyên

liệu cho hợp tác xã đạt 5-6 triệu/tháng. Đồng bào cũng chia sẻ mong muốn sẽ được gắn bó lâu dài với hợp tác xã bởi có thêm việc làm, thu nhập, cuộc sống gia đình khá hơn.

Tuy nhiên, nếu chỉ trồng cây dược liệu đơn thuần thì khó có hiệu quả cao nên anh Lá Văn Duy đã vận động bà con trong xã cùng tham gia hợp tác, cho thuê lại đất để mở rộng vùng trồng dược liệu, mở xưởng chiết xuất, điều chế nhiều loại cao lỏng, thuốc Nam từ cây dược liệu chủ lực của địa phương để nâng cao giá trị sản phẩm. Từ cuối năm 2021, nhà máy dược liệu với diện tích hơn 1.000m², cùng rất nhiều máy móc trang thiết bị hiện đại và tiên tiến, dây chuyền sản xuất hiện đại, đạt tiêu chuẩn ISO 22000:2018 và các tiêu chuẩn khác bắt đầu khởi động, với tâm nguyện tạo được các sản phẩm có giá trị hiệu quả chất lượng, sạch, an toàn từ các thành phần tự nhiên để phục vụ và chăm sóc sức khỏe người tiêu dùng. Để sản phẩm đạt

Hoạt động sản xuất tại Nhà máy Tỉnh Sáng Đường

chất lượng và có uy tín, anh Duy và cộng sự đã đầu tư máy móc trang thiết bị hiện đại bậc nhất trong các hợp tác xã nông nghiệp ở Nghệ An như: máy lọc nước, bể rửa, máy sấy nhiệt, máy sấy lạnh, máy nấu cao, máy nghiền bột, máy khử khuẩn, máy ép màng, đóng nắp... Công nhân làm việc tại nhà xưởng của hợp tác xã đều được trải qua tập huấn về ý thức kỷ luật, cũng như quy trình kỹ thuật. Sản phẩm làm ra được ba anh em tìm hướng liên kết với một số doanh nghiệp được đề tiêu thụ, mang đi tham gia, giới thiệu tại nhiều hội chợ, triển lãm nông nghiệp và y dược từ Bắc chí Nam.

Sản xuất với tiêu chí “Tài sản đầu tiên là sức khỏe”

Với phương châm “Tài sản đầu tiên là sức khỏe”, nên tất cả công tác kiểm tra, giám sát của Tỉnh Sáng Đường được thực hiện nghiêm ngặt, từ khâu trồng, chăm sóc nguyên liệu, đến sơ chế, sản xuất, đóng gói đưa ra thị trường. Vùng được liệu sạch, không dư lượng phân bón hoá học, thuốc bảo vệ thực vật. Sản phẩm cam kết không sử dụng chất bảo quản trái phép, trồng và thu hái đúng giống loài dược liệu. Quy trình chế biến đảm bảo an toàn vệ sinh. Đến nay, hợp tác xã đã cho ra mắt hơn 30 loại sản phẩm đảm bảo các tiêu chuẩn, tiêu chí sạch, an toàn và hiệu quả. Sản phẩm đa dạng gồm: cao dược liệu, trà túi lọc, bột sấy lạnh nguyên chất, dược liệu sấy khô, nông sản sấy khô... Hiện tại, hợp tác xã đang hướng tới ra mắt các dòng sản phẩm như: trà tự lọc xạ đen, trinh nữ hoàng cung, dòng bột chè xanh, rau má, cần tây, bột ăn dặm trẻ em..., bên cạnh đó áp dụng chuyển đổi số, đẩy mạnh mảng truyền thông để giới thiệu quảng bá đến người tiêu dùng.

Những sản phẩm thế mạnh của Tỉnh Sáng Đường là: trà cà gai leo túi lọc, bột rau má sấy lạnh, mật ong Tỉnh Sáng Đường..., được tiêu

thụ trên khắp cả nước và người tiêu dùng ghi nhận. Mỗi sản phẩm đều đảm bảo nghiêm ngặt về quy trình, mang tâm huyết của người sản xuất. Về mật ong Tỉnh Sáng Đường: cùng với việc trồng và phát triển cây dược liệu, hợp tác xã đã tận dụng khu vực trồng kết hợp với hệ sinh thái Lèn Xát đa dạng, quanh năm cây cối tốt tươi và địa bàn rừng núi có rất nhiều loài hoa tự nhiên để kết hợp nuôi ong lấy mật, tạo ra sản phẩm mật ong nguyên chất với chất lượng mật đảm bảo, thơm ngon và sạch sẽ. Giống ong được bắt trực tiếp từ rừng núi Phú Quý, từ những đàn ong đã được thuần hóa nên đảm bảo chất lượng giống an toàn và có những đặc trưng nhất định. Cùng với quy trình chế biến khắt khe, áp dụng máy móc công nghệ tiên tiến từ khâu nuôi, chăm sóc, thu hoạch, lọc mật và loại bỏ tạp chất đến phần đóng gói và bảo quản để góp phần nâng cao chất lượng mật ong Tỉnh Sáng Đường. Về sản phẩm bột rau má sấy lạnh: cùng với việc ứng dụng máy móc, khoa học - công nghệ tiên tiến vào mô hình nông dược, Tỉnh Sáng Đường đã cho ra mắt sản phẩm bột rau má sấy lạnh được làm từ nguyên liệu rau má tươi để đáp ứng nhu cầu tiện dụng cho người tiêu dùng. Mỗi công đoạn trong quy trình sản xuất đều được sàng lọc kỹ càng để đảm bảo thành phẩm luôn đạt chất lượng, độ nguyên chất, độ mịn. Với ưu điểm sấy lạnh, nên rau má Tỉnh Sáng Đường luôn giữ được màu sắc xanh tươi, mùi vị thơm ngon mang hương vị đặc trưng của vùng núi Phú Quý. Về sản phẩm trà túi lọc cà gai leo: để tiện sử dụng cho người dùng, hợp tác xã nông dược Tỉnh Sáng Đường đã sản xuất cà gai leo dưới dạng trà túi lọc. Để đảm bảo được các túi trà có chất lượng hợp tác xã phải trải qua một quy trình rất khắt khe. Nguyên liệu đầu vào

là cây cà gai leo tươi được trồng và chăm sóc ở vùng đất không tồn dư thuốc bảo vệ thực vật, được chăm bón bằng phân chuồng hoai mục và phân vi sinh, được tưới nước với nguồn nước đảm bảo sạch sẽ. Sau khi thu hoạch, cà gai leo được chuyển về nhà máy, trải qua các bước sơ chế để loại bỏ tạp chất và rửa qua các bể nước sạch, vắt ráo nước bằng máy vắt, sau đó được chuyển đến máy sấy lạnh để đảm bảo cho cây cà gai leo khô mà vẫn giữ được các hoạt chất tốt nhất. Sấy xong, cà gai leo được chuyển đến máy sao để làm thơm nguyên liệu và được đưa đến máy nghiền để nghiền nhỏ. Khi cà gai leo nghiền xong được chuyển đến máy đóng túi trà và chuyển đến phòng vô khuẩn xử lý, đóng gói bao bì, nhãn mác để chuyển đến các đại lý và người sử dụng. Để làm ra những gói trà túi lọc cà gai leo, hợp tác xã đã trải qua nhiều công đoạn khắt khe kết hợp với các máy móc hiện đại để đem

đến người sử dụng tận hưởng những tách nước trà túi lọc dễ sử dụng hằng ngày. Đồng thời, bác sĩ Lá Văn Khôi đã thành lập Phòng Chẩn trị Y học Cổ truyền Tỉnh Sáng Đường với hy vọng cống hiến sức lực và khả năng hiểu biết của mình mang đến niềm tin, giúp đỡ, tiết kiệm thời gian cho nhiều người bệnh hơn.

Với những nỗ lực đó, dù mới đi vào hoạt động hơn 1 năm nhưng Hợp tác xã Nông dược Tỉnh Sáng Đường đã mở được 5 đại lý cố định ở các trung tâm huyện như: Quế Phong, Quỳnh Châu, Quỳnh Hợp, Thái Hòa, Diễn Châu; kèm các đại lý ký gửi và 40 đại lý online với hơn 300 cộng tác viên bán hàng trên toàn quốc. Mạng lưới bán hàng online chiếm 70% thị phần. Diện tích các loại cây được liệu ngày càng tăng ở Quỳnh Hợp không chỉ góp phần bảo tồn và phát triển nhiều loại dược liệu quý của địa phương mà còn tạo việc làm, tăng thu nhập cho hàng trăm hộ dân, đồng thời hình thành mối liên kết 4 nhà thông qua việc thành lập các hợp tác xã, tổ hợp tác vệ tinh trong phát triển dược liệu./.

Một số sản phẩm của Tỉnh Sáng Đường

